

Som "post-revisionist" mener han at være i en gruppe, som er modstandere af enfaktorforklaringer. Tilsyneladende i modsætning til "traditionalisterne", som ser den kolde krig som svar på sovjetisk aggression. Den frie verden skal forsvare sin sikkerhed og sit demokrati. Revisionisterne ser årsagerne i kapitalismens behov og i en grundlæggende anti-kommunisme. Post-revisionisterne ser et USA med globale målsætninger og et defensivt USSR. De lægger mere vægt på interne drivkræfter end traditionalisterne og mindre vægt på de økonomiske kræfter end revisionisterne. Lundestad ser sig selv mere på linie med en John Gaddis og en Daniel Yergin. Han vil gerne betone mangfoldigheden og gå ud fra et mere pluralistisk syn på begivenhederne.

I virkeligheden kommer han ganske nær en international systemopfattelse med staterne som de helt afgørende aktører og med supermagternes helt afgørende indflydelse på verdenspolitikken i kraft af gennemtrængning og intervention. Og ikke mindst USAs. Han skriver for eksempel om dollaren, at "den var for det vestlige økonomiske samarbejde hvad atomvåbnene var for det militære" (s. 174).

Men interessant nok ekspliciterer han ikke systembetragtningerne eller bipolaritetssammenhængen. Det ville have skabt større klarhed, om han havde gjort det og lagt mindre vægt på den specifikke "post-revisionisme", som tilsyneladende også kan tolkes temmelig vidt.

Bogen har naturligvis mangler, fejl og uklarheder. Asien er for eksempel ikke Lundestads stærke side. Også en række tolkninger af USAs politik kan man sætte spørgsmålstegn ved. Sovjet er måske også behandlet lidt stedmoderligt. Men der er gode kapitler om USAs relationer til Europa og en god og problematiserende gennemgang af udviklings- og underudviklingsproblematikken. Endvidere peges der på en meget afgørende vending i verdenspolitikken, som har optaget en række amerikanske økonomer og politologer i de seneste år: at fra omkring begyndelsen af 1970'erne var, som det hedder "USA ikke længere villig til at tage økonomiske belastninger for at fremme overordnede politiske mål" (s. 166). Det hænger sammen med hele tesen om supermagternes svækkelse, som der gives en række eksempler på, men som ikke i tilstrækkelig grad inddrages som egentlig forklaringsfaktor.

Alligevel: det er en særdeles brugbar bog. Den stiller spørgsmål og diskuterer mere end den postulerer, også selv om store dele af bogen er styret – heldigvis – af nogle grundlæggende opfattelser.

Bertel Heurlin

Mogens Kühn Pedersen, Jesper Kongstad og Bjarke Nielsen, *Indkøb, teknologi og markedsdannelse i telesektoren. Et studie i teleadministrationernes industripolitiske rolle*, Roskilde: Forlaget Samfundsøkonomi og Planlægning, 1984, 289 s., 148,00 kr.

Med denne bog har de tre forfattere, der har eller har haft tilknytning til Institut for Samfundsøkonomi og Planlægning ved Roskilde Universitetscenter, taget hul på et forsømt område i studiet af industriudvikling i Danmark. Nemlig hvordan

Som "post-revisionist" mener han at være i en gruppe, som er modstandere af enfaktorforklaringer. Tilsyneladende i modsætning til "traditionalisterne", som ser den kolde krig som svar på sovjetisk aggression. Den frie verden skal forsvare sin sikkerhed og sit demokrati. Revisionisterne ser årsagerne i kapitalismens behov og i en grundlæggende anti-kommunisme. Post-revisionisterne ser et USA med globale målsætninger og et defensivt USSR. De lægger mere vægt på interne drivkræfter end traditionalisterne og mindre vægt på de økonomiske kræfter end revisionisterne. Lundestad ser sig selv mere på linie med en John Gaddis og en Daniel Yergin. Han vil gerne betone mangfoldigheden og gå ud fra et mere pluralistisk syn på begivenhederne.

I virkeligheden kommer han ganske nær en international systemopfattelse med staterne som de helt afgørende aktører og med supermagternes helt afgørende indflydelse på verdenspolitikken i kraft af gennemtrængning og intervention. Og ikke mindst USAs. Han skriver for eksempel om dollaren, at "den var for det vestlige økonomiske samarbejde hvad atomvåbnene var for det militære" (s. 174).

Men interessant nok ekspliciterer han ikke systembetragtningerne eller bipolaritetssammenhængen. Det ville have skabt større klarhed, om han havde gjort det og lagt mindre vægt på den specifikke "post-revisionisme", som tilsyneladende også kan tolkes temmelig vidt.

Bogen har naturligvis mangler, fejl og uklarheder. Asien er for eksempel ikke Lundestads stærke side. Også en række tolkninger af USAs politik kan man sætte spørgsmålstegn ved. Sovjet er måske også behandlet lidt stedmoderligt. Men der er gode kapitler om USAs relationer til Europa og en god og problematiserende gennemgang af udviklings- og underudviklingsproblematikken. Endvidere peges der på en meget afgørende vending i verdenspolitikken, som har optaget en række amerikanske økonomer og politologer i de seneste år: at fra omkring begyndelsen af 1970'erne var, som det hedder "USA ikke længere villig til at tage økonomiske belastninger for at fremme overordnede politiske mål" (s. 166). Det hænger sammen med hele tesen om supermagternes svækkelse, som der gives en række eksempler på, men som ikke i tilstrækkelig grad inddrages som egentlig forklaringsfaktor.

Alligevel: det er en særdeles brugbar bog. Den stiller spørgsmål og diskuterer mere end den postulerer, også selv om store dele af bogen er styret – heldigvis – af nogle grundlæggende opfattelser.

Bertel Heurlin

Mogens Kühn Pedersen, Jesper Kongstad og Bjarke Nielsen, *Indkøb, teknologi og markedsdannelse i telesektoren. Et studie i teleadministrationernes industripolitiske rolle*, Roskilde: Forlaget Samfundsøkonomi og Planlægning, 1984, 289 s., 148,00 kr.

Med denne bog har de tre forfattere, der har eller har haft tilknytning til Institut for Samfundsøkonomi og Planlægning ved Roskilde Universitetscenter, taget hul på et forsømt område i studiet af industriudvikling i Danmark. Nemlig hvordan

mere eller mindre offentlige virksomheders indkøbspolitik ud fra teknologiske og industripolitiske synsvinkler kan være med til at realisere et industrielt vækstop-tentiale. Og som bogens titel viser, er eksemplet P&Ts samt de tre telefonselska-bers indkøbspolitiks betydning for markedsdannelse, teknologisk kompetence og dermed generelt udvikling i dansk teleindustri.

Det skal med det samme siges, at bogen er anbefalelsesværdig. Den er generelt en grundig, dokumenteret og diskuterende gennemgang af den valgte problemstil-ling. Den begynder med teori om indkøbspolitik og bevæger sig over kapitler om telesektoren, teleteknologien, produktions- og forsyningsforhold samt dansk tele-industri frem til de to sidste kapitler om teleadministrationernes indkøbsplanlæg-ning og sektorens industripolitik.

Der er i denne forbindelse ikke tvivl om, at bogen er noget af et pionerarbejde, der kan læres meget af ved efterfølgende studier på området og i forhold til problemstillingen. Så vidt så godt.

Desværre er bogen ikke helt uden problemer. Sproget er indimellem tungt og lidt kedeligt; de nødvendige detaljerede indholdsfortegnelser til de enkelte kapit-ler findes kun ved hvert enkelt kapitels begyndelse, hvor en placering først i bogen havde hjulpet gevaldigt på læserens overblik; endelig mangler der en oversigt over bogens mange tabeller, det er noget vanskeligt at finde rundt i. Disse mangler havde en større redaktionel indsats kunnet afhjælpe.

To spørgsmål skal imidlertid rettes direkte til forfatterne. Det er mig en gåde, hvorfor telesektorens industripolitik, og det vil i konteksten sige indkøbspolitik, ikke mere eksplicit er relateret til den overordnede industripolitik. Det sker først i bogens sidste kapitel og da noget sporadisk og indirekte. Måske er svaret, at der ikke er så mange relationer at behandle, men i så fald havde dette været væsentligt at diskutere nærmere. Både fordi det er politisk interessant i sig selv, og fordi bogens faktiske policy anbefalinger dermed havde fremstået med større vægt. I øvrigt havde det fra en politologisk synsvinkel været interessant, om det politiske spil om teleadministrationerne havde været medtaget i denne forbindelse.

Det andet spørgsmål drejer sig om bogens "budskab". Forfatterne lægger op til, at videreudviklingen af en avanceret dansk teleindustri forudsætter, at teleadmini-strationer kan spille en industripolitisk rolle gennem deres indkøbspolitik. Det kan de imidlertid ikke, hvis politiske beslutninger om liberalisering på teleområ-det medfører en stigende markeds konkurrence. Det vil nemlig erodere det tætte forhold mellem teleadministrationerne og de lokale televirksomheder, hvilket vil svække sidstnævntes udviklingsindsats.

Spørgsmålet om en liberaliserings hensigtsmæssighed bliver ofte til et overord-net politisk spørgsmål; det afgørende er her, om bogens konklusion er underbyg-get, for hvis ikke anfægtes påstanden om liberaliseringens store betydning, helt uafhængigt af ens politiske holdning hertil.

I bogens mere analyserende del besvares spørgsmålet, om dansk teleindustri giver grundlag for realisering af en indkøbsstrategi i teleadministrationerne, noget uklart om end ikke direkte negativt (især s. 191-193). Det erkendes endvidere som afgørende for den samfundsøkonomiske lønsomhed af en bevarelse af den nuvæ-rende konkurrencesituation, der betegnes som "rimelig balanceret", at den tekno-logiske udvikling i teleindustrien, trukket af teleadministrationernes indkøbspoli-

tik, kan nyttiggøres i hele elektronikindustrien (s. 270); desværre vurderes dette forhold ikke nærmere. Endelig er der i bogens slutning en række formuleringer, der gør det vanskeligt at bedømme, om vurderingerne alene er forfatterens eller samtidig også teleadministrationernes (for eksempel s. 269), så tæt synes forfatterne at komme en bekræftelse af selskabernes vurdering. Af disse grunde er jeg noget usikker på, hvor langt bogens konklusion holder.

Hermed har jeg først og fremmest peget på en inkonsistens i bogen, eller i hvert fald en svaghed i dens argumentation og dokumentation. Men jeg har samtidig peget på det balanceproblem, som ofte optræder, når forskere for at belyse en problemstilling tilstrækkeligt dybtgående i vid udstrækning må benytte interviews med aktørerne samt disses egne skriftlige fremstillinger, – når det ikke samtidig er muligt at gennemføre de supplerende og perspektiverende "kontrolanalyser". Dette er et tilbagevendende og alvorligt problem for forskningen; omvendt må man også sige, at skabelsen af problemet ofte er udtryk for inddragelse af nyt materiale og dermed produktion af ny viden og nye problemstillinger.

Den fremførte kritik af bogen anfægter ikke den indledende positive vurdering. Enhver med interesse for telesektoren, industripolitik og store virksomheders og administrationers samfundsmæssige betydning bør læse denne bog.

Niels Chr. Sidenius

John W. Yolton, *Locke: An Introduction*, Oxford: Basil Blackwell, 1985, 162 s., 5.95 £ paperback.

Yolton er professor i filosofi ved Rutgers University. Hans første bog om Locke kom i 1956, og han har aldrig sluppet ham. Jeg vil uden tøven betegne ham som den bedste kender af den *hele* Locke. Hans *The Locke Reader* fra 1977 var en ypperlig antologi (med indledning og forbindende kommentarer), som jeg havde megen glæde af i undervisning, fordi det med dens hjælp blev let at anskue Lockes politologisk mest relevante værker indenfor helheden af hans filosofiske, erkendelsesteoretiske, pædagogiske og øvrige forfatterskab, sådan som det er nødvendigt for en fyldestgørende forståelse af hans sociale og politiske teori. Jeg tænker med nogen ruelse på at jeg i den århusianske statskundskabs tidlige år holdt øvelser over *Second Treatise* uden en sådan tilstrækkelig baggrund.

Det Yolton nu har givet os er frugterne af tre årtiers Locke-studier. Det er ikke de enkelte opfattelser der gennemargumenteres nidkært, som det er forskeres skik. Det er, i kort begreb, en afklaret fremstilling, en introduktion som kun den med helheden dybt fortrolige kan give den. De er her alle, de mange Locke'r (kun økonomien og den politisk aktive Locke er noget stifmoderligt behandlet), som i den kyndige drøftelse bliver aspekter af én Locke.

Bogen er skrevet, hedder det i forordet, i et forsøg på at følge Lockes råd om hvordan man skal læse en tekst, "attempting a sympathetic understanding of what he says". Ved Lockes råd tænkes naturligvis på hans anvisninger på hvorledes man bør læse Paulus' breve (råd som enhver kan tage til sig med udbytte den dag i